

# חידו של ישראל בתודעתו

לספרו של יצחק דמיאל

אינו עתה רק איגוד המבוסס על ערכים ותכנים בלבד, אלא יחד עם זה הוא גם איגוד עמי: גזעי, והמאבק בין שני הקטבים האלה, מהווה את האופי הישראלי. היהדות מחייבת הצטרפות חפשית של יחידים לחבר, לשם מילוי התכנים וקיום הערכים שכוחות עליונים הטילו עליו. כי המושג האומי בלבד, לפי שחפי סה אותה הציגות בהשפעת ההשקפות שהיו מקובלות במאה התשע עשרה בי אירופה, אינה לפי רוח היהדות. מתוך הוויכוח שהתנהל בין הטריטוריאליסטים והציונים, מתברר, שהציגות כבר סברה או, שארץ ישראל אינה מולדתו הארצית בלבד אלא גם מכורתנו הרוחנית ושיב תנו לארץ פירושה, הישתלחותנו והשתלבותנו בכל ערכיה היסודיים והנפשיים של האומה. דמיאל מפליג ואומר: "עיי בתנו ארצה ללא ייחודנו הסגולי הישראלי — לא כדאי לנו... לו בחזות העתיד נתגלתה לי דמות של עם ישראל והוא עם חוק ועצום, אך הוא חלילה, עם קלוקל בנקלות מוסרית, כי אז ייתה מתפרצת מכל עמקי לבי שאגת תחילה לאלוהי ישראל שימחנו כולנו כאחד מן ספר החיים". אבל אין לחשוש לאפשרות גוראה כזאת; כי עם ישראל הוא עם דתי מובהק ומאו ומתמיד היתה היהדות מבלבלת בתודעתם של בני ישראל כמחיי רונה של ערכים קדושים שהאומה נועה לה למלאם ולהגשימם, חזירת החילוניות לתוך מחננו חרשה אמנם. הריש עמוק ואפילו אדם גדול כח. ג. ביאליק לא היה מסוגל להשיב תשובה ברורה על השאלה, אם הוא מאמין בעיקריה של דת משה וישראל, כי הוא נשא בקרבו את מדווייהספק הגדולים.

דמיאל מבדיל בין השקפת עולמ לבין תחושת-עולם. משקפת העולם הדתית הישראלית במשור עיקריה המושגיים, גודעזעה אמנם כיום מאד בהכרתם של רבים מבני ישראל. אולם תחושת העולם והיחס אל העולם השרשי הנפשי הישראלי קיים וחי גם במעמקי גפשמ של אלה, ומשום כך אין דמיאל דואג למה שיהא בעתיד. וכאן הוא דורש בהתחדות שות התשובה השלמה. המתחדשים הר אלה יסתערו במלחמתם על המצמצמים את הדת ומיצרים את גבולותיהם ובי מאבקם עם אלה שהדת היא אצלם בי "מאסר בית" והיא קוראת לפדות. וצריך יהיה להיאבק גם עם מהדשים כאלה, הלהוטים משום מה, בהשפעה זרה, לי שבירת כלים שהיו קדושים לישראל בי משך דורות.

בפרקים מיוחדים מפאר הוא את ה שבת וחגי השנה ומבליט את חג הפורים כחג סגולי של הגלות. דמיאל מצפה לחידוש כוחו של מעיין הישראליות וה דוחף לחידוש זה תהיה דווקא תנועת הפועלים בארץ שלמראה עינינו ולפי הדיעות שהיא מחזיקה בהן היא לכאורה רחוקה מזה מאד. אבל דמיאל בטוח שתחושת החיים והעולם היסודית הישראלי, חיה בקיבוציותה והיא ישמחה של תנועת העבודה והחלוציות על כל שאיפותיה, זוהי תקווה נועזה מאד, גם לגבי נלהביהאמונה כיצחק דמיאל.

המחבר מרצה את רעיונותיו בכל עמוד די ספרו בפאתוס גדול ובביטחון גמור לאור גר האמת הדולק לפניו.

אנו עומדים כיום במזל התודעה הי יהודית, שעל סיפוחה והוראתה בבתי הספר, נצטוו עתה מורי מדינת ישראל מטעם שר החינוך והתרבות. והכל דנים ומדברים נכבדות ב"תודעה" זו: עי עמור די העתונות המקצועית, באסיפות ובכני נוסים פדוגיים. בחוזרים. מטעם המשרד לחינוך, נידונים שלוש סוגיות לימוד וחינוך לשם העמקת התודעה היהודית הישראלית" אצל התלמיד: הכרת העם היהודי בתפוצות — מעמדו המדיני, הי כלכלי והתרבותי — להגברת זיקתו הי מוסרית של הנוער לפיזורי עמו; הבלטת תקופות מאורעות ודמויות בדברי הימים של העם, להעמקת הכרתו של הנוער ברציפות קיומו של העם ואופיו, יכולת עמידתו והישגי יצירתו; הנהגת לימוד קטעים מפרשת השבוע בכיתות הבינוניות והגבוהות בבית הספר היסודי, שיי סתירה וקביעות בלימוד האגדה, ריכנו לימוד המשנה בשני שיעורים לשבוע בשנת לימודים אחת, (ד' או ח') לימוד פרקי תפילה מתוך תסידור והמחזור, לשם הקניית ידיעה לתלמידים במבחר התפלות של חול, שבת ומועד, תוך ליי מוד שיעורי הספרות, וכן גיוון התו של בית הספר על ידי שיהות ומסיבות בויקה לשבת, חג ומועד ויום זכרון וי שימוש בתאריך עברי. מטרתה של הי תכנית היא — כך מסביר בתווך מנהל החינוך הכללי — להקנות לנוער ידיעת הווייתו של העם ועברו וליצור אחירה והלכי רוח המכשירים את לב הנוער להתרשמות עמוקה ולקליטה עירנית של ערכיו הלאומיים.

לכאורה מופרכת כל התכונה הזאת מסביב ל"תודעה יהודית" זו. כלום ראיי תם בעולם בית ספר ממלכתי, ופילו אצל הפרימיטיביים שבעמים, שבו לא ימשיכו לטות את חוט הזהב של המסורת הלאומית, ולא ינחילו לילד אמונת אבותיו והפילותיהם, עלילות גבוריו ויצירות מוריו, סופריו ומחוקקיו, וכל אשר קרה לו ולשבטיו ולחלקיו השונים בגודיהם? אולם הוראת משרד החינוך לבתי ספר על לימוד "התודעה היהודית", מוכיחתנו, כי דבר זה המובן מאליו, לא היה ידוע כלל עד כה לבני עם הספר" אשר בארץ הבחירה, במדינת ישראל, שהיא לבה ומוחה ומאורה של כנסת ישראל בתפוצות, הייאמן כי יסופר? אבל עובדה היא כי החינוך הארצי ישראלי סיפח עד כה את אהבת המולדת כניגוד קיצוני לחיי הגלות ועורר בלב חינוכיו התנכרות ובוז לגלות וליהודי הגלות. הוא השכיח מלב הנוער בארץ את העיירה היהודית ואת כל אורות ההווי שלה, הדתי והתרבותי, המאייס עליהם את כל נוהגי ודפוסי החיים הי מסורתיים בבית אבא ובבית התפילה והעלים מהם מדעת ושלא מדעת, את האור הגדול והגנוז ביצירות הגולה ובי ספרותה בת יותר מאלף שנה והגנוזה ושמורה ברבבות ספרים. המגמה הזאת להפנות עורף לעבר הגלות ולהתחיל ב"דף חדש" בתולדותינו, ובספרותנו כאן, עיצבה דמות משונה של רובו של הדור הצעיר כאן: גוי דובר עברית שאינו מכיר ואינו מוקיר את חיי אבותיו ומת זכר לכל תולדותיהם ומעלליהם ויצירו תיהם, וזה קרה באותה ארץ שנועדה, לשמש מרכז רוחני ודתי לכל תפוצות ישראל בגולה.

בשביל אותו חלק מהנוער כאן, חנך על ברכי היהדות בבית הספר הדתי, מוזרה קצת אותה הקריאה עתה לחינוך הנוער ל"תודעה יהודית", שהיא טבעית ומובנת לו מאליה כחיו. גמם. כי אדם בריא, אינו חש את אבריו, מתי מתחיל אדם להרגיש את לבו, את ריאותיו וכו' ? בשעה שהם לקויים במחלה. לאדם בריא באבריו אין צורך לשגן כי לב פועם בקרבו, או לנמק לו למה הוא חי וקיים ולמה נוזל דמו בעורקיו, ואם נוצר עתה הצורך לשגן לו לנוער יהודי את ה"תודעה היהודית", הרי סימן הוא כי חש הוא בה וחולה ביהדותו זו.

ישם בירודה וליבונה של התודעה הי יהודית הנכונה, למורים בעיקר, מיועד ספרו זה של דמיאל-שווייגר "ישראל ליחודה" המונה עתה לפנינו. בשבעת מדוריו מובאים ציונים בתודעתו השרי שית של ישראל, באורח חיו ובתפקידיו היעודיים. (המחבר שהיה פעם במחנה אחר, חזר כולו לאורחא דמהימנותא). דמיאל מוצא, שאת ייחודו של ישרא אין לבקש בסגולות הגזע והדם וכן לא בעברו ההיסטורי או בגורלו המשותף וכן לא בשייכותו הטריטוריאלי, שהרי אל מוצאו הטבעי הגועי, נדחק יסוד על טבעי, שהפרידו מקשרי גזע ומשפחה ואדמה, בדורות קדומים. כי לא סגולות גזע ודם, אלא תכנים וערכים, הרים את ישראל וקובעים את מהותו ומי ש מקבל את התכנים והערכים האלה וי מסגלם לעצמו, אף אם אינו ממוצא יהודי, הרי זה כאילו שילב את עצמו בתוך העם העברי. ועממיות זו המיוסדת בעי קר על תורת ערכים ותכנים ידועה, היא פתוחה בפני כל שהכרתו ואמונתו מו בילות אותו אליה. ולפי זה, גר צדק ישראל הוא לכל דבר, ואמנם רי יהודה חלוי חולק בזה ב"הכוזרי" ואומר שם, שאין הגרים שונים בזכויותיהם לבני ישראל הוא לכל דבר, ואמנם רי יהודה דים, אך לא נביאים. את היחס הכפיל הזה לגר, יש לבקש בעובדה, שישראל